КРИМСЬКОТАТАРСЬКА ЛІТЕРАТУРА

УДК 027.1:09

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/35>

Підвойний В. М.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

КОНВОЛЮТ «ЛІТЕРАТУРА КРИМА» У СКЛАДІ БІБЛІОТЕКИ-КОЛЕКЦІЇ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО: ЗМІСТ, СТРУКТУРА, ФУНКЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА

У статті здійснена спроба поліаспектної експлікації збірника-конволюта «Література Крима» бібліотеки-колекції Агатангела Кримського Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, на основі методів текстологічного та бібліографічного аналізу встановлюються його фізичні та бібліографічні дані, соціокультурні виміри та наукова релевантність для сучасної літературної компаративістики.

У загальній тематичній концепції колекції відомого вченого кримськотатарська тематика посідає важливе місце, визначає провідні орієнтири наукової діяльності А. Кримського. Тема Криму органічно вплетена в загальнонаукові тюркологічні концепції вченого, кримськотатарський дискурс детермінується у форматі профільного, є платформою для проведення порівняльних літературознавчих студій, реалізації перекладацьких інтенцій А. Кримського. Аналізований конволют профілює низку субкатегоріальних концептів, що визначають просопографічні, бібліографічні та соціокультурні чинники зазначеної теми.

Змістовий формат об'єкта дослідження визначають поетичні збірки Рахіма Тинчерова, К. Джаманакли, Менлі-Азіз, Омєра Інчі, Латіф-заде, Бекіра Чобан-заде, переклади Османа Акчокракли, які зібрані А. Кримським у власноручно створений конволют.

Структурні особливості конволюта визначаються власними науковими та бібліографічними пріоритетами А. Кримського, які вчений продемонстрував у процесі визначення порядку розміщення алігатів.

Функціональне навантаження конволюта визначається не лише солідарним інформаційним ресурсом його сегментів, у загальній тематично-структурній ієрархії колекції він отримує статус дослідницької платформи та наукової лабораторії вченого.

Інскрипти, зафіксовані на сторінках алігатів, демонструють хід думок та перекладацької стратегії вченого. Дарчі підписи на сторінках алігатів слугують матеріалом для просопографічних узагальнень та деталізації контактів А. Кримського із представниками кримськотатарської інтелігенції першої половини ХХ століття.

З огляду на актуальність аналізованого збірника для деталізації історії кримськотатарської літератури, конволют «Література Крима» є не тільки бібліографічним унікалом, а й прецедентним явищем в історії українсько-кримськотатарських літературних зав'язків.

Ключові слова: Агатангел Кримський, бібліотечна колекція, кримськотатарська література, Рахім Тинчеров, К. Джаманакли, Менлі-Азіз, Омєр Інчі, Латіф-заде, Бекір Чобан-заде, Осман Акчокракли.

Постановка проблеми. Deskriptivний аналіз книжкових зібрань визначних науковців України профілює провідні напрями бібліотечної колекціології [6, с. 5], адже бібліотечні колекції фундаторів наукового дискурсу в сучасному бібліотекознавстві створюють паттерни для «високопрофесійної діяльності», обґрунтовують об'єктно-предметну платформу й інструментальну базу [2, с. 39] для творчих і наукових інтенцій дослідників-власни-

ків колекцій. Специфіка функціонального призначення книгозбірень, які вже з моменту свого «народження» й упродовж усього процесу екзистенції виконують функцію акумуляції і диференціації інформаційних потоків, систематизації отриманих у попередні епохи знань, полягає в облігаторній участі колекцій (бібліотека І. Франка, С. Маслова) у формуванні проблематики і стилістики наукових досліджень в Україні першої половини

XX ст. Науковий контент, проблематика й інформаційне поле, які формували артефакти зазначених бібліотек, лягли в основу дослідницьких тем, напрямів і топіків, концептуалізували зміст і проєктували форми проведення наукових досліджень гетерогенного формату. Для форматування й моделювання наукового ландшафту молодшої української науки на початку 20-х рр. XX ст. велике значення мала артефактність книгозбірні Імператорського університету Святого Володимира, унікальність бібліотеки Київської духовної академії [16, с. 17], бібліотека Вишневецького замку [11] тощо. Системно-організаційними для зародження і профільними для пролонгування сходознавчого напрямку в Україні є бібліотека-колекція Агатангела Кримського, книгозбірня ВУНАС [16, с. 25], а згодом – власна колекція Омеляна Пріцака [12], архівні контенти Тауфіка Кезми, Андрія Ковалевського, Всеволода Зуммера тощо. Питання концептуальної релевантності кожної орієнталістичної колекції для українського сходознавства є актуальними й обґрунтованими методологічно, потребують спеціальних бібліографічних досліджень й аналітичних оглядів.

Бібліотека-колекція А. Кримського (далі – БКК), незважаючи на втрату свого інформаційного потенціалу на тлі деформації книжкової культури та зміни векторів комунікативно-когнітивних парадигм, у сучасних умовах функціонування потребує прискіпливої уваги не лише бібліографів і книгознавців, а й синкретичного дослідження сходознавців-істориків, лінгвістів та етнографів, компаративістів-літературознавців. Актуальним завданням залишається бібліографічна дескрипція книжкового спадку академіка А. Кримського, що уможливить «повернення» бібліотеки до свого читача, моделювання бібліофільських поглядів вченого, реанімацію історичного значення, яке визначав її фундатор на початку 20-х рр. минулого століття. Історично зумовлена екзистенція БКК та мотиваційна основа її формування, ускладнена жанрова гетерогенність, високі статистичні показники (понад 15 000 одиниць), дифузна структура і нерівномірна тематична сегментація колекції визначають специфіку первинного опису і профілюють особливий підхід до селекції процесів експлікації та бібліографічної паспортизації артефактів [7; 8; 9]. Значна складність методики опису сходознавчого контенту книгозбірні А. Кримського зумовлена також її телеологічною стилістикою, полівекторною тематичною архітектонікою (арабістика, тюркологія, іраністика, кавказознавство, візантологія), широким спектром

мовної карти (85 мов) колекції та гетерогенних провінієнцій.

Тематичний рівень БКК характеризується широкою гамою концептуально-детермінованих топіків – Середня Азія, Кавказ, Близький Схід, Далекий Схід, а рівень внутрішньої ієрархії окреслений високими показниками жанрової специфіки – монографії, наукові статті, візуальні артефакти, лексикографічні посібники, антології, різноформатні довідники, студодруки тощо. З формальної (структурно-стилістичної) позиції архітектоніки колекції особливе місце посідають конволютні сегменти (далі – КС), які формують її унікальність та наукову атрактивність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній бібліотекознавчій теорії конволют визначається у форматі книжкової одиниці, синтезованої власником із гетерогенних публікацій, рукописів та інших текстових чи графічних матеріалів (алігатів), об'єднаних в один том відповідно до стратегії формування колекції чи наукових інтенцій фундатора [13, с. 81], «штучного збірника, який складається з різних видань або рукописів» [3, с. 168], бази первинних даних [15, с. 28]. Загальна специфіка КС та їхня системоформувальна функція на рівні структури БКК набула наукового висвітлення [8].

Маловідомим для наукової громадськості є власноручно сформований А. Кримським конволют «Література Крима» (ID Во 808421 / А. Кримський), який і через 90 років із моменту свого формування не втрачає актуальності, є потужним інформаційним продуктом для розкриття проблематики літературних традицій кримських татар, актуалізує низку перекладознавчих питань та проблем загальної компаративістики.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є поліаспектна експлікація, історико-текстологічний аналіз алігатів конволюта «Література Крима», уведення його змісту в інформаційний і науковий обіг української тюркології, розроблення дослідницьких програм і алгоритмів для поетапного вивчення їхнього контексту – хрестоматійна робота, перекладознавчий аналіз, формування бази даних і уведення текстових масивів алігатів у лінгвістичні корпуси кримськотатарської мови, атрибуція арабографічних текстів конволюта.

Виклад основного матеріалу. Аналіз тематичних блоків на основі бібліотечного контенту БКК створює умови для профілювання особистих поглядів А. Кримського на певну наукову проблему, дає можливість змодельовати інтенції вченого щодо актуальних тем наукового дискурсу

та способів і методів їх вирішення. КС із колекції А. Кримського у форматі «штучних збірників», «видання однієї тематики» [3, с. 168] віддзеркалюють специфіку наукового світогляду вченого.

Евристичний аналіз та сфрагістичний опис дають можливість детермінувати приблизний час формування КС «Література Крима» – початок 30-х рр. XX ст. Оправа КС відповідає загальній стилістиці реставрованих артефактів колекції у 20–30-і рр. XX ст. – тканина сірого кольору зі сліпим тисненням назви чорною фарбою на корінці. Мета створення аналізованого КС, на нашу думку, визначається потребою синтезувати розрізнений кримськотатарський контент із подальшим його використанням у науковій, перекладацькій та, очевидно, викладацькій практиці вченого. Зібрані в єдиний том алігати (далі – А) містять вельми актуальну і релевантну на кінець 20-х рр. інформацією щодо розвитку інтелектуальної історії кримських татар.

Агатангел Кримський кримськотатарській темі присвятив ґрунтовні дослідження, історичні перипетії на теренах Криму є облігаторним матеріалом для компаративних конклюдій автора, кримськотатарська мова фігурує в багатьох соціолінгвістичних узагальненнях ученого [1], а його ескізи з історії кримськотатарської літературної традиції й дотепер залишаються чи не єдиним академічним описом. Учений так визначав своє ставлення до питань історії кримськотатарської літератури: «<...> прихильно почав за нею стежити з 1889 р., <...>, далі з великою симпатією підтримував і підтримую особисті знайомства з головними діячами кримського літературного життя» [17, с. 372]. Загальновідомим фактом є те, що А. Кримський підтримував наукові контакти із провідними діячами кримськотатарського літературного руху, серед однодумців ученого був просвітник Ісмаїл Гаспринський [4, с. 359], учений і поет Бекір Чобан-Заде [17, с. 372], дослідник ісламу, один з експертів Кабінету арабо-іранської філології та тюркології, учень А. Кримського Якуб Кемаль [16], поет Лятіф-заде [5, с. 321], «видатний діяч культури Криму» Осман Акчокракли [14, с. 55].

У своїх критичних узагальненнях щодо історії кримськотатарської поезії і художнього наративу А. Кримський дотримується хронологічної послідовності розвитку процесів, формує власну концепцію, починає аналіз історії літератури з періоду Золотої Орди, надає золотоординському письменству статусу ідеологічної й естетичної платформи для подальшого розвитку (уже самостійним шляхом) кримськотатарського письменства. В аналітичних літературознавчих довідках «Література

Кримського ханства Гіреїв», «Письменники, що погуртувалися коло Терджимана» та «Дві слові про наукове татарське письменство. Журналістика» академік-сходознавець дає чітку палітру взаємовпливів між літературою кримських татар і загальнотюркськими літературними традиціями (Кьопрюлюзаде), обґрунтовує тематичну і структурно-стилістичну платформу, наголошує на утилітарності і природності провідних топіків і концептів.

Матеріальними джерелами комплектування КС «Література Крима» є оригінали поетичних збірок відомих кримськотатарських поетів, перекладні твори та бібліографічний покажчик-каталог. Хронологічний горизонт алігатів характеризується відносно нетривалим періодом – 1918–1930 рр. Фізичний стан зберігання артефакту є задовільним.

Аналіз архітекτονіки конволюта. Опрацьований конволют має складну архітекτονіку, складається з 11 алігатів, кожен із яких детермінований реєстраційним номером (10347–10357), які характерні для переважної більшості книг Кабінету арабо-іранської філології. Крім того, сфрагістичний аналіз сегментів конволюта свідчить про достатній рівень маркерів для об'єктивного віднесення зазначеного артефакту до власних книг А. Кримського (її оперативної скиби) – печатка «Орієнталістична бібліотека Української академії наук» на кожному алігаті та наявність реєстраційного маркера «Державна публічна бібліотека Інв. 2559985» зі штемпелями звірки 1969 р. та 2007 р. НБУВ лише на першому сегменті КС, що відповідає правилам інвентаризації книжкового контенту в радянському бібліотекознавстві [3, с. 168]. Про авторське право А. Кримського на аналізований конволют свідчить також типовий для всієї колекції напис на корінці (10347–10357 / ЛІТЕРАТУРА КРИМА), який, очевидно, був зроблений у палітурній майстерні під час формування книжкового блока. Напис на титульній сторінці першого алігата – *ЛІТЕРАТУРА КРИМА* – зроблений рукою А. Кримського (рис. 1).

Рис. 1. Титульна сторінка алігата № 1

Зміст конволюта визначений А. Кримським таким способом (подаємо зі збереженням оригінального написання, за винятком арабографічного А № 9:

А. № 1 (ІН 10347). **Тыңцероф Рах.** Jaş ezgiler. Şiirler. Byt. İt. Jaň Tyrk el. Mer. Qom hisabına Qıym Jaň El. Merkezij Qom. Neşri. – Aqmescid : Qıym Devlet Neşrijatı, 1928. – 40 s.;

А. № 2 (ІН 10348). **Джаманакли К. Азадлык йырлары** (Песни свободы). – Симферополь : Крымское Государственное Издательство, 1927. – 60 с.;

А. № 3 (ІН 10349). **З. Менли-Азиз (Джавтобели).** Революційні вірші; Библиотечка художественной литературы. – Симферополь : Крымгосиздат, 1927. – л.;

А. № 4 (ІН 10350). **Ипчи О.** Освобожденный народ. – Симферополь : Крымгосиздат, 1927. – 56 с.;

А. № 5 (ІН 10351). **Ипчи Омар.** Проститутка (приключения одного крестьянина). – Симферополь : Крымгосиздат, 1926. – 46 с.;

А. № 6 (ІН 10352). **İpci Ömer (Alkedaj).** Kureş icyn. Şiirler. Byt. İt. Jaň Tyrk el. Mer. Qom hisabına Qıym Jaň Elif. Merkezij Qomitesi Neşri. – Aqmescid : Qıym Devlet Neşrijatı, 1928. – 50 s.;

А. № 7 (ІН 10353). **Latifzade At.** Jaş saz. Şiirler. Byt. İt. Jaň yaz. Şiirler. – Aqmescid : Qıym Merkezi Elifbe Qomitesi Neşri, 1928. – 60 s.;

А. № 8 (ІН 10354). **Cobanzade B. Prof.** Boran. Şiirler. Byt. İt. Jaň Elif. Mer. Qom. hisabına. – Aqmescid : Qıym Jaň Elif. Mer. Qomitesi Neşri, 1928. – 55 s.;

А. № 9 (ІН 10355). **Акчокракли Осман.** Хикаеті Ненкеджан ханум тюрбесі [Історія мавзолея Ненкеджан ханум]. – СПб. : Типо-лит. И. Бораганскаго и К°, 1899. – 45 с.;

А. № 10 (ІН 10356). **Бахчисарайскій** фонтанъ и Талисманъ соч. А.С. Пушкина съ переводомъ на татарскій языкъ Крымскаго нарѣчія Османа Акчокраклы. Въ память столѣтней годовщины рожденія великаго русскаго поэта Александра Сергѣевича Пушкина 26 Мая 1899 г. – СПб. : Типо-лит. И. Бораганскаго и К°, 1899. – 12 с.;

А. № 11 (ІН 10357). **Каталог** изданий Крымгосиздата / Крымское государственное издательство. – Симферополь : КрымГИЗ, 1928. – 22; 25 с.

Відповідно до результатів кількісного і змістового аналізу об'єкта нашого дослідження можна зробити припущення про релевантну концептуальну доцільність конволюта, яка ґрунтується на власних пріоритетах ученого в експлікації проблематики і тематики кримськотатарського нарративу. З формального погляду вибір ядерних (пер-

шого і прикінцевого) елементів КС свідчить про усвідомлення розробником актуальності синтезованих збірок, логіки тематичного розгортання основного тексту в межах КС, солідарної стилістики, фактографічної цінності й соціокультурної артефактності.

Провідним алігатом (А. № 1) конволюта А. Кримський обрав збірку Рахіма Тинчерова «Мотиви молодості» (1927 р.). Поетична збірка репрезентована 11-ма творами поета: Kөz jaşlı asırlardan parca (epos-poema), Jaň amel, Хызмет қыз; Mavъ көz қыз Lyftije, Qomsomollъ jyrek (Liriki poemalar); Oraz; Havlaşgan itler, Oj, Dinle; Taptalqan jyllar kyni; Jaň ығылар; İşci; Qan tykyrgen jylımdan parca.

Тематично зорієнтований сценарій формування конволюта, системний принцип організації КС спостерігається в наступних 7 алігатах (А № 2, А № 3, А № 4 та А № 6, А № 7, А № 8), які представлені поетичними творами провідних діячів кримськотатарської літератури початку ХХ ст. У цьому форматі А. Кримський демонструє чітке усвідомлення необхідності моделювання інформаційного масиву, утилітарного упорядкування релевантної бібліографічної інформації. На рівні зазначеного блока А. Кримський здійснює переклади поетичних текстів А. № 2 – «Комсомолец», «Чекай, Сходе!», «Де моє щастя?» тощо.

А № 5 (драма Омера Іпчі «Розпусниця») випадає із загальної логіки формування аналізованого КС. Проте зазначена структурно-інсталяційна девіація не порушує загальної стилістики збірки, відхилення від «норми» можна пояснити прагненням А. Кримського систематизувати інформаційний простір кожного алігата в межах КС за принципом авторства, нехтуючи хронологією і жанровою послідовністю. Така синтетично-прагматична методологія спостерігається і на рівні поєднання А № 8 та А № 9, де простежується предметний перехід від поетичного тексту до прозового.

Базовими критеріями для укладання аналізованого конволюта визначається актуальність наукового матеріалу, цінність аналізованих фактів та результатів, артефактність джерельної бази дослідження. Саме такими критеріями позначений алігат А № 9. **Акчокракли Осман.** Хикаеті Ненкеджан ханум тюрбесі (Історія мавзолея Ненкеджан ханум). – СПб. : Типо-лит. И. Бораганскаго и К°, 1899. – 45 с.

Специфіка системної організації конволюта «Література Крима» визначається суб'єктивним профілюванням інформаційного масиву та функцією

засобу упорядкування бібліографічної інформації. Показовим фактом такої гіпотези є алігати № № 5, 6, 7.

Перекладацький блок КС (А № 10) представлений паралельними текстами перекладів Османа Акчокракли поезій О. Пушкіна «Бахчисарайський фонтан» та «Талисман». У межах цього алігата сконденсовані перекладацькі потенції Османа Акчокракли. А. Кримський у своїх критичних статтях високо оцінює перекладацький хист О. Акчокракли, наголошує на османомовній перекладацькій проєкції його творчості, визначає місце в загальній тенденції автора перекладу «одгукуватися, як татарин, на явища російського письменства і наближати його до татар» [5, с. 309], експлікувати «етнокультурні іміджі» Криму, визначати «імагологічні пріоритети» [10, с. 162], що уможливило доступність і об'єктивацію літературного процесу кримської літератури першої половини ХХ ст.

Стилістично вираженим є А № 11 «Каталог». Розробник КС формує їх відповідно до власного визначення актуальності наукових топіків, професійно-виробничої культури, етики експлікації релевантної інформації. Так, алігат № 11. «Каталог» изданий Крымгосиздата. – Симферополь: КрымГИЗ, 1928. – 22; 25 с.» не входить у загальну парадигму конволюта, розбиває загальну його концепцію. Мотивацією інсталяції цього алігата в загальну структуру збірки для А. Кримського був власне змістовий контент довідника, чільне місце в якому посідає інформація про видання різнопланових творів російською, кримськотатарською та німецькою мовами – списки періодичних видань, художніх творів – літератури для юнацтва та творів на історичну тематику, підручників, матеріалів з теми «Киримотатарознавство».

Отже, комбінаторику поєднання алігатів у єдину систему можна представити моделлю: блок поетичних збірок → драматичний твір → блок поетичних збірок → матеріал перекладознавчого формату → узагальнений каталог.

Мовна карта КС визначається двома мовами – російською та кримськотатарською (латинографічний варіант мають А № 1, А № 6, № 7, А № 8), арабографічний варіант – А № 2, А № 3, А № 4, А № 5, А № 9), змішаний тип використання графічних систем та паралельних текстів є характерним для А № 10 та А № 11.

Історико-текстологічного аналізу потребують маргіналії видання – численні написи рукою А. Кримського (алігати № № 2, 3, 4, 6). Очевидним є факт детального опрацювання А. Кримським тексту зазначених алігатів. Серед маргіналій КС чітко детермінуються написи сфрагістичного характеру (К-6/) перекладні замітки (*Для боротьби*), додаткові пояснення й уточнювальні дескрипції.

Окремо варто розглянути провінієнції у формі дарчого напису А. Кримському від (<...> *Hurmetli Aqademi Qrımiskij genaplarına ilk koryşur hatırası* 27.IV.29 [Підпис] <...>) (рис. 2) та дарчий напис арабськими літерами А. Акчокракли «До Бібліотеки Санкт-Петербурзького відділення Імператорської Академії наук (1899)». Наявність зазначених провінієнцій не тільки підвищує цінність конволюта, а й профілює використання методів просопографічного аналізу для встановлення істинності написів та визначення історико-культурного контексту аналізованого артефакту.

Рис. 2. Дарчий напис А № 7

Висновки і пропозиції. Результати текстологічного і почеркознавчого аналізу засвідчують, що конволют «Література Крима» сформований відповідно до власних поглядів А. Кримського на формування логічної послідовності інсталяції алігатів (утилітарність комбінаторики) у загальну текстово-інформаційну структуру, додаткові пояснення і дескрипції, моделювання інформаційного поля кримськотатарської літератури і є творчою платформою вченого у процесі підготовки серії оглядів історії кримськотатарської літератури.

Експлікований матеріал дає право детермінувати зазначені алігати в різноманітних тематичних рубрикаторах – Тюркологія, Історія видавничої справи, Історія кримськотатарської літератури, Кримотатарознавство тощо.

Наявність численних провінієнцій на шпальтах алігатів свідчить про тісні наукові і дружні контакти А. Кримського із представниками літератури 20–30-х рр. ХХ ст. Глибока ерудованість у тематиці, безпосереднє знайомство із кримськотатарськими літераторами поглиблюють аналітичний рівень, створюють умови для дискурсивних узагальнень на матеріалі текстів, які зібрані в опрацювання конволюта.

Аналізований КС посідає важливе місце у процесах бібліографічної трансформації знань про літературу кримськотатарського народу у склад-

ний період її функціонування і є цінним інформаційно-довідковим ресурсом для експлікації історії кримськотатарської літератури 20-х рр. XX ст. та теорії сходознавства в Україні.

Перспективою подальшого аналізу конволютних конструкцій БКК («Средняя Азія», «Азіатский

сборник», «Манджурія») у форматі діалектичного зв'язку між текстом синтезованої книжкової одиниці і монографічними працями А. Кримського є визначення інформаційно-наукової кореляції між різними рівнями авторських інтерпретацій на інформаційній платформі колекції А. Кримського.

Список літератури:

1. Вівчар С. Кримські студії Агатангела Кримського. *Аль-Калям*. Вінниця : ТОВ «Твори», 2018. № 8. С. 10–21.
2. Ємчук О. Бібліотека Сергія Маслова : етапи формування, склад, цінність. *Альманах бібліофілів*. Дрогобич : Коло, 2015. Кн. 2 / упоряд. Є. Пшеничний. 2018. С. 39–51.
3. Ковальчук Г. Дослідження історії формування колекцій стародруків та їх паспортизація. *Вісник Львівського університету*. 2006. Вип. 1. С. 168–173.
4. Кочубей Ю. Ісмаїл-бей Гаспринський і Агатангел Кримський в історії кримськотатарської культури. *Нариси життя і творчості / Агатангел Кримський*. Київ, 2006. С. 359–371.
5. Кримський А. Вибрані сходознавчі праці : у 5-ти т. Київ : ВД «Стилос», 2010. Т. III : Тюркологія. 416 с.
6. Муха Л. Бібліотечні книжкові колекції та зібрання : походження, історія, реконструкція. Київ : НБУВ, 1997. 52 с.
7. Підвойний В. Кабінет арабо-іранської філології та тюркології в історії українського сходознавства. Збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції «Україна – Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції сходознавства», 16–18 квітня 2019 р., м. Полтава-Старобільськ / за заг. ред. Н. Федічевої ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. Вип. 1. С. 143–151.
8. Підвойний В. Конволюти бібліотеки-колекції А. Кримського структурно-тематичний аналіз. *Бібліотека. Наука. Комунікація : актуальні тенденції у цифрову епоху* : матеріали Міжнародної наукової конференції, 8–10 жовтня 2019 р. : у 2-х т. НАН України, НБУВ. Київ, 2019. Т. 1. С. 102–106.
9. Підвойний В. Тематично-сегментарний аналіз бібліотеки-колекції А. Кримського. *До 100-річчя від дня народження академіка Омеляна Пріцака (1919–2006)* : тези доповідей Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 16 травня 2019 р. Київ : Аксіома, 2019. С. 18–19.
10. Пупурс І. Схід у дзеркалі романтизму (імагологічна парадигма романтичного орієнталізму : на матеріалі західно- й східноєвропейських літератур кінця XVIII–XIX ст.) ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Суми : Університетська книга, 2017. 406 с.
11. Рабчун О. Приватні книжкові зібрання та колекції у фонді відділу Бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ. *Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника : історія і сучасність* : доповіді та повідомлення Міжнародної наукової конференції, Львів, 28–30 жовтня 2010 р. Львів : Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, 2010. С. 300–305.
12. Сидорчук Т. Особливості систематизації та опрацювання архівних колекцій універсальних вчених (на прикладі роботи з особовим архівом Омеляна Пріцака). *Студії з архівної справи та документознавства*. 2011. Кн. 1. Т. 19. С. 100–111.
13. Словник книгознавчих термінів : понад 1 400 термінів / Книжкова палата України ; уклад. В. Буран ; наук. ред. Н. Петрова. Київ : Книжкова палата України, 2003. 159 с.
14. Урсу Д. Очерки истории культуры крымскотатарского народа (1921–1941). Симферополь : Крымучпедгиз, 1999. 143 с.
15. Фокеев В. Библиографическая наука и практика : терминологический словарь. Санкт-Петербург : Профессия, 2008. 270 с.
16. Циганкова Е. Сходознавчі установи в Україні (радянський період) ; Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту, Ін-т критики, НАН України, Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського. Київ : Критика, 2007. 291 с.
17. Шендеровський В. Вчені України у світовій науці : близько 200 нарисів. Київ : Простір, 2019. 971 с.

Pidvoinyi V. M. THE CONVOLUTE “CRIMEAN LITERATURE” IN THE LIBRARY-COLLECTION OF AGATANGEL KRYMSKY: CONTENTS, STRUCTURE, FUNCTIONAL SPECIFICS

The article realizes an attempt to explicate in a multi-aspect manner the convolute “Crimean Literature” of the library-collection of Agatangel Krymsky from the funds of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine.

Based on the methods of textological and bibliographic analysis, the author determines its physical and bibliographic data, sociocultural factors and scientific relevance for the modern literary comparative studies

The general thematic concept of the famous scientist's collection reserves an important place for the Crimean Tatar theme which determines the main directions of A. Krymsky's scientific activity.

The topic of the Crimea is organically installed in the scientist's general scientific Turkological concepts, the Crimean Tatar discourse is defined by the basic format; there is a platform for comparative literary studies and the realization of Krymsky's translation intentions.

The analyzed collection defines several subcategory concepts that determine the prosopographic, bibliographic and socio-cultural factors of this topic.

The contextual format of the research object is determined by the poetry collections of Rakhim Tincherov, K. Jamanakli, Menli-Aziz, Omer Ipchy, Latif-zade, Bekir Choban-zade, and translations of Osman Akchokrakli.

Structural features of the convolution are determined by A. Krimskiy's own priorities, who independently formed and determined the order of allocation of segments.

The functional load of the convolution is determined not only by the solidary information resource of its segments. In the general thematic-structural hierarchy of the collection, it receives the status of a research platform and scientific laboratory of a scientist.

Inscripts that are captured on the segment pages demonstrate the scientist's train of thought as well as his translation strategies.

The donation inscriptions serve as material for prosopographic generalizations and detailing of A. Krymsky's contacts with representatives of the Crimean Tatar culture of the 1st half of the 20th century.

Considering the relevance of the analyzed collection for detailing the history of Crimean Tatar literature, the convolution "Crimean Literature" is not only a bibliographic rarity, but also an important fact in the history of Ukrainian-Crimean Tatar literary ties.

Key words: Agatangel Krymsky, library collection, Crimean literature, Rakhim Tincherov, K. Jamanakli, Menli-Aziz, Omer Ipchy, Latif-zade, Bekir Choban-zade, Osman Akchokrakli.